

Podnět
Výboru vlády pro práva dítěte
Rady vlády pro lidská práva
ze dne 26. dubna 2023
k novele zákona o sociálně-právní ochrany dětí

Výbor pro práva dítěte Rady vlády pro lidská práva

- I. **v í t á** v návaznosti na svůj podnět ze dne 15. ledna 2020 Ministerstvem práce a sociálních věcí připravovanou novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která má, mimo jiné, posílit deinstitucionalizaci péče o ohrožené děti, a
- II. **v y z ý v á** Radu vlády pro lidská práva, aby doporučila vládě
  - a. doplnit novelu o zamezení nařizování ústavní péče u dětí předškolního věku do 7 let se stanovením pětiletého přechodného období pro adaptaci systému;
  - b. ukončit činnost dětských domovů pro děti do tří let nejpozději k 31. prosinci 2024;
  - c. usilovat o co nejrychlejší schválení novely.

Odůvodnění

Na svém jednání dne 1. září 2020¹ projednala Rada vlády pro lidská práva [podnět Výboru pro práva dětí ze dne 15. ledna 2020](#), který Radu upozornil na dlouhou dobu neřešenou problematiku péče o malé děti předškolního věku, které jsou, a podle platného práva mohou být, nadále umísťovány do ústavní péče. Tento podnět Rada schválila. Rada se problematice nařizování ústavní péče u dětí předškolního věku věnovala krátce i na posledním jednání Rady dne 21. října 2022, kde bylo konstatováno, že se problémem bude Rada opět zabývat na svém následujícím jednání v roce 2023.

Ukončování ústavní péče zejména pro nejmenší děti a zvyšování věkové hranice, pod kterou děti nelze do ústavní péče umístit, navrhovaly nejenom předchozí vlády, viz např. [usnesení vlády č. 1033 ze dne 23. 11. 2016](#), ale i např. [Výbor proti mučení, nelidskému a ponižujícímu zacházení a trestání svým usnesením ze dne 21. 4. 2015](#), kterým konstatoval, že se jedná o špatné zacházení s těmito dětmi.

---

¹ Zápis ze zasedání Rady vlády pro lidská práva ze dne 1. září 2020 je dostupný [zde](#).

Ústavní péče je prokazatelně v rozporu s nejlepším zájmem těchto dětí a poškozuje je tím, že u nich mj. vyvolává poruchu citového pouta. Tato porucha trvale a celoživotně poškozuje tyto malé děti a dělá je prakticky neschopnými navazovat hodnotné sociální vazby, následkem čehož se jejich život může stát vyprázdněným.

Pro rychlé schválení novely dále mluví zejména reálná obava, že pokud by se tento problém řešil v rámci později přijímaných zákonů, nemusel by se celý legislativní proces stihnout v tomto volebním období a strádání dětí by se mohlo prodloužit o několik let.

Počty těchto dětí aktuálně nejsou dramaticky vysoké, kvalifikovaný odhad je cca 1000 až 1100 dětí do sedmi let. Pětileté přechodné období je dostatečně dlouhé na to, aby se systém péče o děti na změnu zákona připravil (připravuje ho na to i aktuálně připravovaná novela ZSPOD).

Co se týče nejmenších dětí, počet dětí v dětských domovech pro děti do tří let pak kontinuálně výrazně klesá. Od roku 2018 počet dětí do tří let věku v nich klesl o 303 dětí a na jaře 2022 zde bylo umístěných pouze celkem 138 dětí do tří let. 70 % z celkového počtu dětí umístěných na jaře 2022 v dětských domovech pro děti do tří let (které jsou, jak z názvu zařízení vyplývá, primární cílovou skupinou těchto zařízení) navíc byly děti starší čtyř let, pro které jsou primárně určeny jiné typy zařízení spadající do gesce MPSV a MŠMT, pokud pro ně nebude nalezeno umístění do náhradní rodinné péče, která má ze zákona přednost před péčí ústavní či není podpořena vlastní rodina tak, aby mohlo dojít k návratu dítěte do ní.

Pro dětské domovy pro děti do tří let věku proto již v systému péče o děti v ČR není místo, jak je uvedeno v důvodové zprávě k předkládané novele dotčeného zákona a jak vyplývá z mezinárodních závazků ČR. Předchozí novela z roku 2021 (zákon č. 363/2021 Sb.), která upravila zákaz umístování dětí do většiny ústavních zařízení péče o děti, jasně vymezila termín ukončení umístování dětí do dovršení tří let věku v dětských domovech pro děti do tří let na 31. 12. 2024. A je nutno připomenout, že se jednalo o kompromisní termín oproti původně navrhovanému termínu k 1. 1. 2023, a to právě z důvodu poskytnutí dostatku času těmto zařízením svou činnost zcela ukončit, případně se transformovat na zařízení jiného typu.

Předchozí novela tak připravila dostatečný prostor pro přípravu systému a ukončení činnosti dětských domovů pro děti do tří let. Prodloužení jejich fungování tedy musí být odmítnuto jako naprosto nepřijatelné, v praxi nepotřebné, a v neposlední řadě i zbytečně zatěžující státní rozpočet.